

Розсоха С. С.,

кандидат юридичних наук, докторант
Науково дослідного інституту економічних
наук

Зміст адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності в Україні

На сьогоднішній день адміністративно-правове забезпечення у сфері нотаріату постає як цілісна система правового регулювання, що охоплює як нормативну, так і організаційну складові. Воно ґрунтується на взаємодії суб'єктів публічної влади, яким належить провідна роль у формуванні правових умов функціонування нотаріальної діяльності. Важливою складовою цього процесу є нормативно-правові акти, що встановлюють правила здійснення нотаріальних процедур у різних правових режимах. Значну увагу приділено формуванню умов, які гарантують реалізацію прав і свобод громадян через належну організацію нотаріальної діяльності. У цьому контексті суттєве значення має взаємодія державних органів, технічної інфраструктури та посадових осіб, діяльність яких забезпечує єдність та стабільність правового поля. Комплексне нормативне регулювання сприяє впорядкуванню роботи нотаріальних органів та підтриманню безперервності їх діяльності в умовах різних суспільних викликів. Сукупність правових та організаційних заходів формує стійку основу для належного функціонування системи нотаріату в Україні.

Як доводить у своїй статті О. Косілова, забезпечення конституційних прав і свобод в адміністративно-правовому аспекті передбачає формування юридичних, організаційних та інституційних умов, необхідних для їх ефективної реалізації та захисту. Вона підкреслює, що елементами такого забезпечення є нормативно-правова база, юридичні факти, а також акти реалізації й застосування права. Суб'єктами цього процесу виступають органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, громадські об'єднання, навчальні заклади, підприємства, правоохоронні органи та інші установи. Косілова наголошує, що фізичні особи також належать до суб'єктів забезпечення, оскільки реалізують свої права у взаємодії з публічними органами. Способи забезпечення, за авторкою, охоплюють сприяння реалізації прав, їх охорону, захист та поновлення у разі порушення. Адміністративно-правові засоби в цьому контексті включають нормативне регулювання, адміністративно-правові відносини, контрольні заходи, процедури легалізації та форми і методи діяльності органів публічної адміністрації [1].

Видання адміністративними органами підзаконних нормативно-правових актів під керівництвом Кабінету Міністрів України виступає ключовим засобом оновлення та уточнення законодавчої бази, особливо в

умовах воєнного стану. Ухвалені постанови формують необхідне правове підґрунтя для стабільної та ефективної діяльності нотаріусів, деталізуючи норми законів "Про нотаріат" та "Про правовий режим воєнного стану". Такі акти спрямовані на формування чіткої системи правового регулювання реєстраційних процедур, забезпечення безпеки документообігу та захист прав громадян. Значна увага приділяється пристосуванню адміністративних процедур до умов обмеженої доступності нотаріальних послуг, що дозволяє уникнути правових колізій у надзвичайних обставинах. Нормативні акти також визначають порядок роботи нотаріусів на тимчасово окупованих територіях, зосереджуючись на забезпеченні юридичної чистоти правочинів і захисті громадян. Запроваджені обмеження на вчинення певних нотаріальних дій у таких регіонах покликані запобігати зловживанням і підтримувати довіру до системи нотаріату навіть за умов воєнного стану [2].

О. Надьон підкреслює, що адміністративно-правове забезпечення є постійним і базовим процесом, який здійснюють суб'єкти публічної влади в системі державного управління, формуючи умови для належного закріплення, реалізації, гарантування, захисту та охорони прав і свобод окремих осіб і соціальних спільнот. У воєнний період ця діяльність набуває особливої ваги, оскільки зосереджується на наданні кваліфікованої правової підтримки та збереженні правових гарантій [3, с. 21]. Як слушно зауважує К. Білько, адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату слід розуміти як узгоджену систему результативних адміністративно-правових інструментів, що включають нормативні приписи, різноманітні форми та сучасні методи правового регулювання. Ці елементи комплексно спрямовані на впорядкування роботи нотаріату та діяльності органів, відповідальних за його функціонування. Водночас їхня узгоджена дія забезпечує формування стабільних і сприятливих умов для виконання визначених завдань, серед яких підтримання правової визначеності, відкритості та ефективності нотаріальної системи відповідно до актуальних суспільних потреб [4].

Виконавча діяльність адміністративних органів у сфері нотаріату, яку здійснюють Міністерство юстиції України та його територіальні органи, відіграє ключову роль у підтриманні належного порядку, прозорості та стабільності процедур передачі, обліку й реєстрації документів, посвідчених в умовах воєнного стану. Узгоджене функціонування цих органів не лише забезпечує законність нотаріальних дій, а й підсилює довіру суспільства до правових інститутів у періоди глибоких криз. Державне підприємство "Національні інформаційні системи" виступає технологічною основою системи, гарантуючи безперебійність роботи реєстрів, їх доступність та ефективність, що дозволяє нотаріусам стабільно працювати навіть за складних умов. Ця технічна база є важливим елементом сучасного нотаріального забезпечення, оскільки сприяє його адаптації до

нових викликів. Водночас Генеральний штаб Збройних Сил України та Міністерство оборони організовують передачу посвідчених заповітів і довіреностей військовослужбовців до Міністерства юстиції, забезпечуючи їх оперативне включення до офіційних реєстрів. Такий порядок роботи гарантує чинність документів та захищає права військових і членів їхніх сімей [5; 6; 7].

Підсумовуючи викладене, можна зазначити, що адміністративно-правове забезпечення у сфері нотаріату формується як узгоджена та багатокомпонентна система, спрямована на підтримання стабільності та правової визначеності навіть у складних умовах. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність нотаріусів, забезпечують чіткість процедур, правову охорону документів та захист прав громадян. Значну роль відіграє технічна інфраструктура, яка підтримує функціонування реєстрів і забезпечує безперервний доступ до них. Важливим аспектом є діяльність органів публічної влади, які координують облік, передачу та реєстрацію нотаріальних документів, що гарантує їх юридичну силу. У контексті сучасних викликів особливої ваги набуває взаємодія між державними органами та інституціями, що забезпечують правову підтримку громадян. Узгодженість дій цих суб'єктів сприяє ефективному функціонуванню нотаріальної системи та підвищує рівень суспільної довіри до правових інститутів. Структурованість нормативно-правового регулювання дозволяє забезпечити реалізацію прав і свобод навіть за умов обмежень та надзвичайних правових режимів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Косілова О. І. Правове забезпечення конституційних прав і свобод: адміністративно-правовий аспект. *Інформація і право*. № 1(36), 2021. С. 151–158. URL: <https://orcid.org/0000-0002-5574-3771>.
2. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану. Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року, № 164. Урядовий кур'єр. 2022. № 43.
3. Надьон О. В. Адміністративно-правове забезпечення фінансової безпеки банків: поняття та необхідні ознаки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2016. Вип. 39(2). С. 17-21.
4. Білько К. Ф. Адміністративно-правове забезпечення організації та діяльності нотаріату в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2015. 206с.
5. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану. Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року, № 164. Урядовий кур'єр. 2022. № 43.
6. Про правовий режим воєнного стану. Закон України від 12 травня 2015 року, № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28, ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
7. Про нотаріат : Закон України від 02 вересня 1993 № 3425-XII. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3425-12>